

“I am your Leader I am following you”

On the ethics of political populism in 2017 Europe

CPLO - Cape Town
March 22, 2017

Dr. Jan Jans

*Associate Professor of Ethics
Tilburg School of Humanities*

Preamble

- What could be 'wrong' with...

Power to the People?

Introduction

- Brexit June 2016 & USA presidential elections
November 2016 => “A Patriotic Spring for Europe”
in 2017?
- Netherlands...
- Germany...
- France...

The Netherlands

- **Political system:**

- Constitutional Parliamentary Democracy // Monarch (*Koninkrijk der Nederlanden*)
- General elections for *Tweede Kamer* and Provincial Councils: 15 March 2015

- Who will
- become
- 'biggest'?

- ...

The Netherlands

- Geert Wilders & *Partij voor de Vrijheid* (2006)

CONCEPT - VERKIEZINGSPROGRAMMA PVV 2017 - 2021

NEDERLAND WEER VAN ONS!

Miljoenen Nederlanders hebben schoon genoeg van de islamisering van ons land. Genoeg van de massa-immigratie en asiel, terreur, geweld en onveiligheid.

Hier is ons plan: in plaats van het financieren van de hele wereld en mensen die we hier niet willen, geven we het geld uit aan de gewone Nederlander.

Zo gaat de PVV dat doen:

1. Nederland de-islamiseren
 - Nul asielzoekers erbij en geen immigranten meer uit islamitische landen: grenzen dicht
 - Intrekken alle al verleende verblijfsvergunningen asiel voor bepaalde tijd, AZC's dicht
 - Islamitische hoofddoekjes niet in publieke functies
 - Verbod op overige islamitische uitingen die in strijd zijn met de openbare orde
 - Preventief opsluiten radicale moslims
 - Criminelen met een dubbele nationaliteit denaturaliseren en uitzetten
 - Syriëgangers niet meer terug laten keren naar Nederland
 - Alle moskeeën en islamitische scholen dicht, verbod koran
2. Nederland weer onafhankelijk. Dus uit de EU
3. Directe democratie: invoeren van het bindend referendum, burgers krijgen macht
4. Eigen risico zorg geheel afschaffen
5. Huren omlaag
6. AOW-leeftijd op 65 jaar, aanvullende pensioenen wél indexeren
7. Geen geld meer naar ontwikkelingshulp, windmolens, kunst, innovatie, omroep enz.
8. Terugdraaien bezuinigingen thuiszorg, ouderenzorg, méér handen aan het bed
9. Fors extra geld voor defensie en politie
10. Lagere inkomstenbelasting
11. Halvering motorrijtuigenbelasting

France

- **Political system:**
 - Constitutional Democratic Republic
(*République française*)
 - General elections for *Président* on May 23 (first round) and June 7(second round), 2017
 - General elections for *Assemblée Nationale* on June 11 and June 18
 - *Co-habitation*: President and Parliamentary Majority do not belong to the same political party

France

- Marine Le Pen & *Le Front National* (1972)

Germany

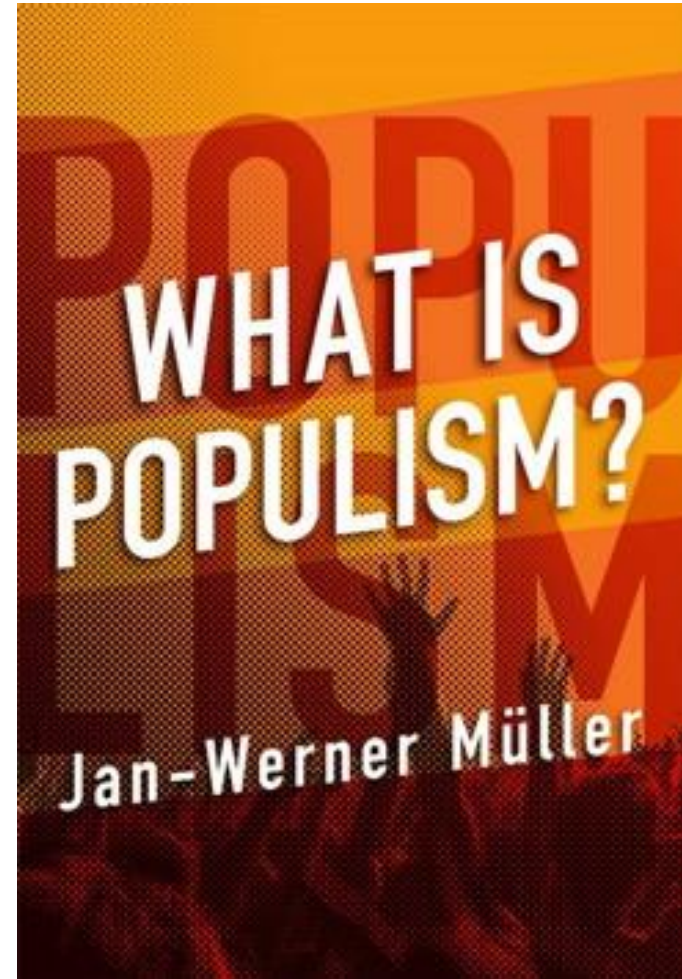
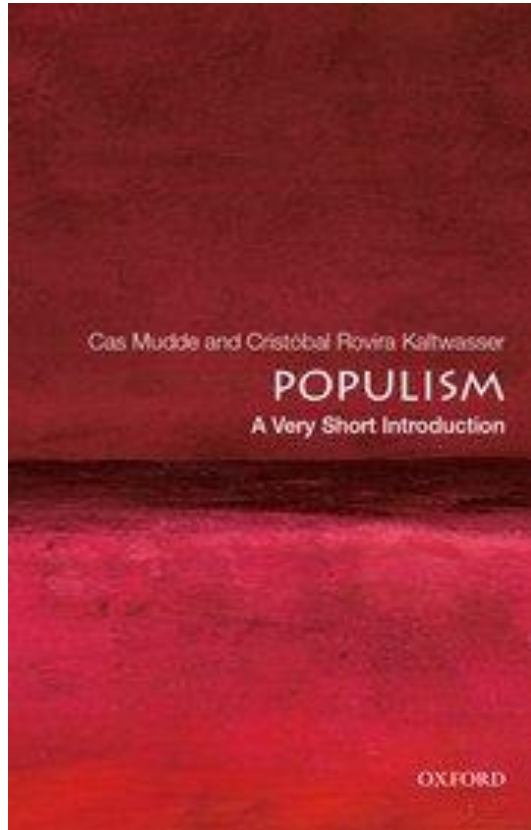
- **Political system:**
 - Federal Parliamentary Constitutional Republic (*Bundesrepublik Deutschland*)
 - President and Government
 - General elections on September 24, 2017 for the *Bundestag* (Federal Parliament) => Government & Chancellor
 - Federal States & Elected/Appointed President

Germany

- Frauke Petry & *Alternative für Deutschland* (2013)

Academic sources

Political populism: working definition

- “Populism can be defined as a style of politics in which the *homogenous* concept of ‘the people’ is central.
- Its interests then have to be defended against practices of the reigning political or economic elites, as well as external threats, like immigrants and supra-national institutions”.
(Julien van Ostaaijen)

The logic of political populism

- “Populism is a particular *moralistic imagination of politics*, a way of perceiving the political world that sets a morally pure and fully united people against elites who are deemed corrupt or in some other way morally inferior...
- “Populism is the *shadow* of representative democracy, a moralized form of antipluralism [and polarization]”.

(Jean-Werner Müller)

Populism and liberal democracy

- Liberal representative democracy:
 - Popular sovereignty & majority rule
 - Independent institutions for the protection of common fundamental rights (freedom of expression, right to vote, rule of law... \leftrightarrow 'tyranny of the majority')
- Populism: no constraints to the *vox populi*:
 - Purenness of 'the people' \leftrightarrow moral evil of 'the elite'
 - Exclusion of 'non-people' (~ minorities)
 - => 'illiberal democracy'...

Populism and de-democratization

- Democratic erosion
 - Incremental undermining of protective institutions
 - Forcing through changes in constitution \leftrightarrow future 'change' of majority
- Democratic breakdown
 - Shift from electoral democracy towards authoritarianism ~ discourse of corrupt/evil elite
- Repression of democracy
 - Militarization of politics ~ real or constructed 'crisis'
=> need for a strong leader

Demand side of populist politics

- (Dormant) attitudes ~ systemic corruption of political elites, nativism, ethnocracy & xenophobia, economic crisis, threat to identity and social cohesion,... to which the political system is unresponsive = 'the democratic gap'.
- Transparency in political resistance and punishment of corruption, political responsiveness, stop blaming 'others', civic education & show relevance and benefits of pluralism.

Supply side of populist politics

- Discourse of ‘crisis’ and leader as ‘saviour’, confiscation of real democracy by evil elites, appeal to ‘common sense’ & ‘we’ rethoric, role/support of media ~ ‘sensation’ & agenda setting.
- Resist temptation of *cordon sanitaire* and ‘counter-polarization’, strengthen protective institutions, support pluralism of media (↔ ‘bubble’) and broad access, demonstrate relevance of supra-national bodies.

Seven theses on populism

1. Populism is the shadow of representative politics
2. P. is antipluralist => illegitimacy of 'others'
3. P. claims to represent the good of 'the real people'
4. P. does not lead to increase of participation
5. P. engages in occupying the state, mass clientelism and corruption
6. P. is to be engaged in political debate; talking with P. is not talking like P.
7. P. voters have real concerns; they are not "a bag of deplorables"

Some additional remarks

- The no-longer-political debate: opponent is moral enemy/traitor => to be eliminated/destroyed
- Scape-goating, 'fake news' and lies, lies, lies...
- Shift from 'Fortress Europe' towards 'NL, FR, DE first'
- Symbol of 'national' (tribal) currency

Some additional remarks

- Indirect pressure => shift of non-populists...
- Tapping into the toxic mix of anger, fear and nostalgia ~ 'messianistic' promise of redemption... also by disgust for 'others'

Aan alle Nederlanders,

Er is iets aan de hand met ons land. Hoe komt het toch dat we als land zo welvarend zijn, maar sommige mensen zich zo armzalig gedragen? Mensen die in toenemende mate de stemming in ons land aan het bepalen zijn. Die bereid zijn om alles waar we als Nederland zo hard voor hebben gewerkt, omver te gooien. Dat laten we toch niet gebeuren?

Verreweg de meesten van ons zijn van goede wil. De stille meerderheid. We hebben het beste met ons land voor. We werken hard, helpen elkaar en vinden Nederland best een gaaf land. Maar we maken ons wel grote zorgen over hoe we met elkaar omgaan. Soms lijkt het wel alsof niemand meer normaal doet.

U herkent het vast wel. Mensen die zich steeds associëler lijken te gedragen. In het verkeer. In het openbaar vervoer en op straat. Die van mening zijn dat ze altijd maar voorrang hebben. Die afval op straat dumpen. Die conducteurs bespugen. Of die in groepjes rondhangen en mensen treiteren, bedreigen of zelfs mishandelen. Niet normaal.

We voelen een groeiend ongemak wanneer mensen onze vrijheid misbruiken om hier de boel te verstieren, terwijl ze juist naar ons land zijn gekomen voor die vrijheid. Mensen die zich niet willen aanpassen, afgeven op onze gewoontes en onze waarden afwijzen. Die homo's lastigvallen, vrouwen in korte rokjes uitjouwen of gewone Nederlanders uitmaken voor racisten. Ik begrijp heel goed dat mensen denken: als je ons land zo fundamenteel afwijst, heb ik liever dat je weggaat. Dat gevoel heb ik namelijk ook. Doe normaal of ga weg.

Dit gedrag mogen we nooit normaal vinden in ons land. De oplossing is niet om dan maar groepen mensen over één kam te scheren, uit te schelden of hele groepen simpelweg het land uit te zetten. Zo bouwen we toch geen samenleving met elkaar? De oplossing is vooral een mentaliteitskwestie. We zullen glashelder moeten blijven maken wat normaal is en wat niet normaal is in dit land. We zullen onze waarden actief moeten verdedigen.

In Nederland is het namelijk normaal dat je elkaar de hand schudt en gelijk behandelt. Het is normaal dat je van hulpverleners afblijft. Dat je leraren respecteert en mensen niet sard met vlogjes. Het is normaal dat je werkt voor je geld en het beste uit je leven probeert te halen. Elkaar helpt als het even moeilijk gaat en een arm om iemand heen slaat in zware tijden. Het is normaal dat je je inzet en niet wegloopt voor problemen. Dat je fatsoenlijk naar elkaar luistert. In plaats van elkaar te overschreeuwen als je het ergens niet mee eens bent.

De komende tijd is bepalend voor de koers van ons land. Er ligt slechts één vraag voor: wat voor land willen we zijn?

Laten we ervoor strijden dat we ons thuis blijven voelen in ons mooie land. Laten we duidelijk blijven maken wat hier normaal is en wat niet. Ik weet zeker dat we dit voor elkaar gaan krijgen. Dat we alles wat we met elkaar bereikt hebben samen overeind houden. U, ik, wij allemaal. Laten we samenwerken om dit land nóg beter te maken. Want echt, we zijn een ontzettend gaaf land. Ik zou nergens anders willen wonen. U wel?

Mark Rutte

Winds of change

